

Mis teeb

**AC
TTA**

**nii vastuoluliseks
(ja miks peaks sellest huvituma)**

Mis teeb ACTA nii vastuoluliseks (ja miks peaks sellest huvituma)

Mis on ACTA?

Võltsimisvastane kaubandusleping (*Anti-Counterfeiting Trade Agreement*, ACTA) on mitmepoolne kokkulepe, mis pakub välja rahvusvahelised normid intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks. Kokkulepe, mille läbi-rääkimistel osales käputäis riike¹ koostöös teatud tööstusharude esindajatega, on vastuoluline nii oma protsessi kui ka sisu poolest.

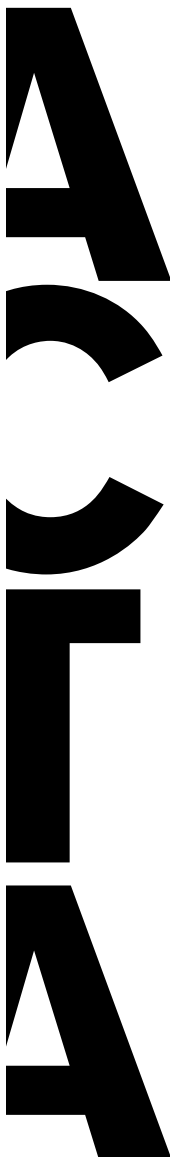
Selle brošüüri eesmärk on võtta lühidalt kokku küsimused, mis ümbritsevad võltsimisvastast kaubanduslepingut (ka: võltsimisvastast võitlust käsitlev kaubandusleping, ACTA), ja pakkuda ülevaadet põhjustest, mille tõttu sellele ettepanekule laialdaselt vastu seistakse. ACTA väljatöötamise viis on rõõvinud sellelt demokraatliku usaldusväärsuse ja õigusliku selguse. Kui see vastu võetakse, siis on sellel lisaks rahvusvahelise kaubanduse kahjustamisele ja innovatsiooni allasurumisele ka tõsised tagajärjed

väljendusvabadusele, kultuuriväärtuste ligipääsetavusele ning privaatsusele.

ACTA ratifitseerimise protsess on praegu mitmetes Euroopa Liidu liikmesriikides riiklikul tasemel algamas, kusjuures paljudes maades ei mõisteta hästi selle kokkuleppe olulisust. Käesoleva brošüüri autorid soovivad tungivalt selle protsessi vältel ja **ACTA lõpliku vastuvõtmise hääletuse eel kaaluda Euroopa poliitikakujundajatel põhjalikult ACTA tagajärgi ja mõjusid. Kui Euroopa Komisjon ega Euroopa Kohus ei paku ses osas ammendavaid ega rahuldavaid selgitusi ja tagatisi, siis paneme ette, et Euroopa Parlament hääletaks tulevaste ACTAga nõustumise protseduuride käigus sellele “ei”.**

1. Austraalia, Kanada, Euroopa Liit, Jaapan, Korea, Mehhiko, Maroko, Uus-Meremaa, Singapur, Šveits ja Ameerika Ühendriigid.

Demokraatliku usalduse puudumine

- > **ACTA on läinud mööda mitmepoolsetest ja tunnustatud foorumitest** nagu WIPO ja WTO, mis rajanevad demokraatlikel printsiipidel ja avatusel ning pakuvad selget protseduurilist garantiid.
- > **ACTA räägiti läbi suletud uste taga**, kusjuures jäeti kõrvale enamik arenevaid maid ega võetud demokraatlikku kohust anda aru ÜRO, ELi või riiklikul tasemel.
- > **ACTA püüab luua läbipaistmatu protsessi kaudu uut organit** nimega “ACTA komitee”, samas määratlemata tagatise ja kohustusi selle uue üksuse avatud, läbipaistvaks ja kaasavaks toimimiseks, mis võimaldaks avalikkusel seda analüüsida ja hinnata.²
- > **Mittevalitav “ACTA komitee” vastutaks lepingu rakendamise ja tõlgendamise eest** ning võiks koguni käia välja lisandusi kokkuleppesse, kui see ilma igasuguse avaliku aruandekohustuseta vastu võetaks.³
- > **Praeguseni pole ükski ACTA osalistest taganud avalikku ligipääsu läbirääkimiste dokumentidele**, mis on vajalikud teksti paljude mitmemõtteliste või ebaselgete osade tõlgendamiseks.⁴
- > **Komisjon ei viinud läbi ühtegi ACTAga kaasneva spetsiifilise mõju hindamise uuringut**, vaid kasutas vanu uuringuid intellektuaalomandi jõustamise direktiivide (IPRED I ja II) jaoks. Puudub mõjude hinnang põhiõigustele, iseäranis seoses kolmandate riikidega, millel pole sageli samasuguseid privaatsuse, sõnavabaduse ja seaduspärasuse tagamise abinõusid nagu Euroopa Liidus.

2. ACTA peatükk V, artikkel 36.

3. ACTA artikkel 36.2.

4. *The Electronic Frontier Foundation* (EFF) ja *Knowledge Ecology International* (KEI) pole saanud juurdepääsu dokumentidele Ameerika Ühendriikides. Neli kuud pärast algset taotlust pole EDRI ikka veel saanud Euroopa Parlamendilt asjakohast vastust pääsemaks ligi selle valduses olevatele dokumentidele.

Ohud sõnavabadusele ja kultuurivaramu ligipääsule

- **Õiguste valdajate huvid on tõstetud kõrgemale sõnavabadusest, privaatsusest ja muudest põhiõigustest.**⁵
- **ACTA annaks sõnavabaduse reguleerimise eraettevõtete kätte**, kuna määrab kolmandatele osapooltele nagu Interneti-teenuste pakkujad onlain-sisu õigusliku valvamise kohustuse, kuigi viimased pole onlain-sõnavabaduse reguleerimiseks õiguslikult suutelised.⁶
- **ACTA võib tõkestada ühiskonna kultuurilise pärandi kasutamist**, kuna suurendab karistusi ja kriminaalseid riske selliste teoste kasutamisel, mille omanikud või autoriõiguste valdajad on raskesti või üldse mitte tuvastatavad või leitavad (nn “orbteosed”).
- Kokkuleppe lõplik sõnastus, mille tähendus ei selgu enne ACTA vastuvõtmist, on hägus ja riskib tõlgendustega, **mis võivad kriminaalseerida suure hulga kodanikke tühiste rikkumiste alusel.**⁷

5. See on nt selgelt väljendatud allmärkuses 13, kus Interneti-teenuste pakkuja kohustuste kaitse olukord (mis tühistab vahendajatele esitatud nõude kõigi kodanike privaatsesse Interneti-sidesse sekkumiseks) on kohaldatav ainult juhul, kui kaitstakse õiguste valdajate kitsaid huve.

6. ACTA artikkel 27.2 ja artikkel 8.1.

7. ACTA hägus sõnastus jätab riikidele võimaluse viia sisse nn kolme hoiatuse reegli või mõne muu ebaproportsionaalse jõustamise meetme, mis näeb ette autoriõigustega kaitstud materjali allalaadimise jätkamisel Interneti-kasutajate võrgust lahtiühendamise; lisaks probleem “ärilise mastaabiga”, mis kätkeb “otsest ja kaudset majanduslikku või ärilist kasu”.

ACTA

Ohud privaatsusele

- **ACTA sunnib Interneti-teenuste pakkujaid korraldama oma võrkude jälgimist ja edastama arvatavate rikkujate isiklikke andmeid õiguste valdajatele.** Kuna juristid ja väidetavad autoriõiguste valdajad juba rakendavad Euroopas jõumeetodeid süütute kasutajate vastu, nõudes neilt "kokkuleppemenetluse" korras suuri summasid kohtutee vältimiseks, siis see on poliitika, mida EL peaks püüdma keelata, aga mitte eksportida.⁸
- **Vahendajate suurendatud vastutus suunaks Interneti-teenuste pakkujaid ebasobivalt korraldama järelevalvet oma võrkude üle ja võtma kasutusele sekkuvamaid vahendeid arvatavate rikkujate tuvastamiseks,** nt nagu side lausmonitoorimine "sidepakettide süvakammimise" (*deep packet inspection*) teel, mis võimaldavad kasutajate privaatsuse jämedat rikkumist.

Takistused innovatsioonile

- **ACTA võib vähendada innovatiivsust.** Tõdedes, et innovatsioon, nt tarkvaraarendus, toimub sageli õiguslikes "halltsoonides", on ilmselge, et ACTA hoiab tagasi uusi digitaalsete tööstuste algatusi, sest põhjustab hirmu kõrgete rahaliste karistuste ja kriminaalse vastutuse pärast intellektuaalomandi õiguste tahtmatu rikkumise eest.⁹
- **Karmimad trahvid töötavad vastu idufirmadele** (*start-up*), kes ei saa endale lubada kohtukulusid.
- **ACTA võib soodustada konkurentsi vähenemist.** Kuna järelevalve on pandud Interneti-teenuste pakkujate õlule, siis ei pruugi väiksematel ettevõtetel olla vahendeid järelevalve nõuete täitmiseks, mistõttu saavad suuremad konkurendid märgatava eelise.

8. Kaks silmapaistvamat näidet on <http://bit.ly/g9IUsl> ja <http://bit.ly/9aHDEn>

9. ACTA lõige 4: Kriminaalkuriteod.

Kahju kaubandusele

- Kuigi Euroopa Liit käsitleks ACTAt õiguslikult siduva leppena, on Ameerika Ühendriigid juba selgelt kinnitanud, et näevad ACTAt mittesiduva “vastastikuse mõistmise” kokkuleppena. See võib tekitada õigusliku ebamäärasuse probleeme seoses ACTAga ja **annab Ameerika Ühendriikidele konkurentsieelisena Euroopa Liidu suhtes suurema paindlikkuse.**
- ACTAs leiduvad **privaatsust ja sõnavabadust puudutavad ettepanekud on kordades ohtlikumad riikides, millel on puudulik põhiõiguste seadusandlus.**
- **ACTA võib tekitada ebaõiglasi tõkkeid rahvusvahelisele kaubandusele.** Nagu tõestab juba Hiina näide, võib mitteametlikke ja seadusväliseid kokkuleppeid Interneti-teenuste pakkujatega kasutada tollivälise tõkkena kaubandusele.

Õigusliku selguse puudumine

- **ACTA sõnastus on hägus**, mis tekitab õiguslikku ebamäärasust paljude põhiterminite osas.¹⁰
- Viies sisse olemasolevatest normidest (nt TRIPS) kõrgemad nõudmised jõustamisele, kuid ainult hägusate ja mittejõustatavate viidetega kaitseabinõudele, **pole ACTA kooskõlas kehtivate rahvusvahelise õiguse normidega.**¹¹
- **ACTA ei vasta Euroopa normidele Interneti kõikehõlmavuse, terviklikkuse ja avatuse kaitse ning edendamise vallas**, mis on visandatud Euroopa Komisjoni poolt, kinnitades, et “riikidel on kohustus vastavalt rahvusvaheliste inimõiguste seaduste ja rahvusvahelise õiguse normidele tagada, et nende tegevus ei oma ebasoodsat piiriülest mõju Interneti ligipääsetavusele ja kasutamisele.”¹²

10. Artikkel 23.1: “äriline mõõtkava” võib kaasa tuua kriminaalmenetluse kaudse majandusliku kasu tõttu ja võib kaasa tuua ka sihipärase IP-aadresside jälgimise autoriõiguste rikkumise ulatuse tuvastamiseks; artikkel 27.1: puudub “digitaalse keskonna” ja “viivitamatute meetmete” definitsioon; artikkel 27.2: puudub “digitaalsete võrkude” definitsioon.

11. ACTA määrab “ärilise mõõtkava” palju laiemates ja hägusemates piirides kui varasemad kokkulepped nagu TRIPS, jättes ruumi tõlgendusteks, sisuliselt vältides proportsionaalse jõustamise määratlemist (artikkel 23.1).

12. Ministrite Nõukogu soovitus CM/Rec(2011)8 liikmesriikidele Interneti kõikehõlmavuse, terviklikkuse ja avatuse kaitse ning edendamise kohta, vastu võetud 21. sept 2011: <http://bit.ly/rewDvf>

Kokkuvõte

ACTA riskib tõsiste tagajärgedega, kuna see ei suuda leida õiget tasakaalu intellektuaalomandi kaitse ja ühiskonna fundamentaalsete põhiõiguste vahel, milleks on sõnavabadus, privaatsus ning ligipääs infole ja kultuurivaramule.

Euroopa Parlament on juba nimetanud kokkuleppe probleemsed osad oma ACTA-uuringus, tuues välja selle tõsised seaduslikud vead ja väites, et on **“raske osutada mingitele olulistele eelistele, mida ACTA Euroopa Liidu kodanikele pakuks ja mis poleks juba kaetud olemasolevate rahvusvaheliste raamkokkulepetega”**.

Uuring rõhutab, et **“tingimusteta nõustumine oleks Euroopa Parlamendi poolt vastusena kohatu, pidades silmas probleeme ACTAga selle praegusel kujul”**.¹³

Me julgustame Euroopa poliitika kujundajaid ACTA võimalikke tagajärgi täies ulatuses läbi töötama.

Kui Euroopa Komisjon ega Euroopa Kohus ei paku ses osas ammendavaid ning rahuldavaid selgitusi ja tagatisi, siis paneme ette, et Euroopa Parlament hääletaks tulevaste ACTAga nõustumise protseduuride käigus sellele “ei”.

13. <http://bit.ly/qwYwF4>

ACTA

Koostaja:

koostöös

+

www.kogukond.org

Tõlkinud Märt Pöder, kujundanud Virgo Kruve

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 3.0 Unported License.